

FULD TALE

Arrangement:	Samråd om armslængdeprincippet
Åbent eller lukket:	Åbent
Dato og klokkeslæt:	28. januar 2015, kl. 9-11
Sted:	Folketinget, Kulturudvalget, lokale 1-133
Taletid:	
Forv. antal deltagere:	
Evt. andre forhold ministeren bør være opmærksom på:	Der kan være presse til stede
Kontaktperson:	Lars M. Banke, telefon 40 38 60 86

Samrådsspørgsmål M

(Stillet den 8. december 2014 af Alex Ahrendtsen (DF))

Ministeren bedes gøre rede for regeringens syn på det i offentlig forvaltning almengældende armslængdeprincip herunder redegøre for, om princippet overholdes af regeringen.

Jeg vil gerne kvittere for, at vi i dag får lejlighed til at drøfte armslængdeprincippet helt generelt.

Spørgsmålet er stillet meget bredt, men jeg tillader mig at holde mig til armslængdeprincippet på kulturområdet.

Vi har et armslængdeprincip her i landet, fordi vi grundlæggende anerkender, at den kunstneriske frihed er vigtig. Kunsten skaber grundlag for vores samfundsdebat, vores ideer og vores fælleskab, og derfor er det vigtigt, at den kan udvikle sig frit. Også - og især - når den er kritisk over for samfund og magthavere. Som George Orwell skrev: "Hvis frihed betyder noget overhovedet, så er det retten til at fortælle folk det, de ikke har lyst til at høre."

For mig er den kunstneriske ytringsfrihed mindst lige så vigtig som den demokratiske, måske endda på sin egen måde større, fordi det er den nerve, som mennesket skal bruge for at udvikle sig og sin fremtid.

Samtidig har vi et ønske om at støtte kunsten, fordi vi anerkender, at det er vigtigt, at vi har et mangfoldigt og frodigt kunst- og kulturliv. Men for at undgå, at "den der betaler for musikken også bestemmer, hvad der skal spilles", har vi knæsat "armslængdeprincippet".

Kunsten skal kunne udvikle sig ud fra sin indre æstetiske logik og ikke ud fra politikernes skiftende luner eller opfattelser af kunst. Der skal være afstand mellem de politiske og de kunstfaglige beslutninger. Der skal være armslængde.

Eller som Julius Bomholt sagde: "For at højne kvaliteten må staten støtte efter den mest uhildede sagkundskabs indstilling. Men støtten må ikke ledsages af forventninger om kunstnerens hensynsfuldhed over for giveren." (1961)

Spørgsmålet er selvfølgelig, hvor lang den arm skal være. Min grundholdning er, at den skal være meget lang.

Vi har til andre tider set, hvad det kan betyde, at kunsten bliver undertrykt. Det så vi for eksempel i Danmark før Grundlovens indførelse, hvor satirikere som P. A. Heiberg kunne blive landsforvist, og hvor Grundtvig var under censur. Og vi har specielt set det under de totalitære styre før 2. verdenskrig, hvor kunsten under nazismen og kommunismen var underlagt politiske hensyn. En ”fuglerede i et jernstativ”, som Bomholt kaldte den kunst, der blev sat under politisk administration (1962).

En gang imellem kan der dukke sager op, hvor vi som politikere bliver forargede eller fortørnede og ønsker at gribe ind. Og hvor det kan forekomme rethaverisk at holde fast i armslængdeprincippet. Men både små og store sager har sin ret, og det nytter ikke, hvis tingene begynder at skride. Derfor står jeg stærkt på, at armslængdeprincippet skal respekteres.

Grundtanken om armslængdeprincippet anvendes på forskellige dele af Kulturministeriets område. Overordnet er begrebet udtryk for samme tanke; at der bør være en adskillelse mellem på den ene side den politiske beslutningsproces og fastlæggelsen af overordnede rammer og på den anden side tildeling af støttemidler og udfoldelsen af de kulturelle tilbud.

Kunststøtteudvalget fremlagde i 2011 en rapport, der definerer armslængdeprincippet som ”et princip for afgivelse af magt og et princip for afstand mellem det politiske område og den konkrete tildeling af kunststøtte”.

Rapporten angiver, at der skal sondres mellem armslængdeprincippet og selvforvaltningsprincippet. Selvforvaltningsprincippet dækker de mange tilfælde, hvor staten efter politisk beslutning støtter kulturinstitutioner, der ledes af en bestyrelse, der ansætter den kunstneriske ledelse.

Både armslængdeprincippet og selvforvaltningsprincippet er på mange måder udtryk for den samme grundidé om adskillelse.

Armslængdeprincippet handler for mig grundlæggende om tillid. Tillid til at de personer og institutioner, der har ansvar for et område, også er dem, der er bedst til at træffe de faglige beslutninger, der har med løsning af institutionens opgaver at gøre.

Jeg vil gerne nævne et par eksempler, der kan illustrere grundtanken om armslængdeprincippet.

Det første har vi Statens Kunstfond, hvor udvalg bestående af kunstfaglige eksperter, udpeget for en tidsbegrænset periode, uddeler statslig kunststøtte.

På idrætsområdet har vi en række offentlige selvejende institutioner, der tildeler støttemidler. Det er f.eks. Sport Event Danmark, Team Danmark m.fl.

På disse områder er en minister afskåret fra at blande sig i støttetildelingen.

For Kulturministeriets institutioner – f.eks. Nationalmuseet og Det Kongelige Teater – er der et princip om faglig autonomi eller selvforvaltning, der hviler på en langvarig tradition. Det betyder, at en minister afholder sig fra at blande sig i, hvilke genstande Nationalmuseet udstiller eller hvilke forestillinger, Det Kongelige Teater sætter op.

Institutionerne arbejder selvfølgelig indenfor en politisk fastlagt ramme, der består dels af lovgivning, af fastlagte mål for institutionerne på finansloven og af fire-årige rammeaftaler.

Det bringer mig så frem til den institution, som jeg går ud fra er årsagen til dette samråd, nemlig DR. DR er på

mange måder en helt særlig institution, der har status som en selvstændig offentlig institution. Det fremgår direkte af radio- og fjernsynsloven.

Læser man forarbejderne til loven er det tydeligt, at lovgiver har ønsket, at DR skulle have en selvstændig stilling i forhold til staten - ikke kun med hensyn til programlægning, men også i forhold til administrative og økonomiske dispositioner.

Det er hensynet til informations- og ytringsfriheden samt den kunstneriske frihed, der tilsiger, at DR skal have en fri og uafhængig stilling i forhold til statsmagten. Det skal også sikre, at DR skal kunne klare sig i konkurrence med institutioner, der ikke er undergivet samme kompleks af regler og systemer.

DR's uafhængige stilling understreges yderligere af, at DR er finansieret af licensmidler – og ikke er på finansloven.

En kulturminister kan ikke pålægge DR en bestemt redaktionel linje og kan ikke blande sig i programlægningen eller i opfyldelsen af de fastlagte public service-forpligtelser.

Når det så er sagt, så er der også for DR overordnede politiske rammer. Der er de fire-årige medieaftaler, og der indgås som bekendt en public service-kontrakt mellem kulturministeren og DR. Og altså ikke mellem medieordførerne eller medieaftalepartierne og DR. Dermed tillægges det kulturministeren at tage det endelige ansvar for fastholdelse af armlængdeprincippet. Jeg har overholdt armlængdeprincippet efter min fortolkning heraf.

Det er nu tid til, at vi ser fremad. Selvom der muligvis er forskellige udlægninger af armlængdeprincippet, så er det min opfattelse, at det er bedst for institutionerne, at vi får en fælles forståelse af, hvad grundtanken og meningen med

armslængdeprincippet er. Nemlig at lade ansvaret for de faglige prioriteringer ligge hos dem, der har de faglige kompetencer hertil.

Med disse ord ser jeg frem til en god debat.